RANDALL JARRELL

Kútvíz

Amit egy lány úgy nevezett: az élet
napnapisága (újabb küldetéssel
toldva meg küldetésed: „Ha már úgy is
fenn vagy...” s ezzel egy eszköz
eszközének eszközévé tett) kútvíz,
s egy világmélyi vén kútból fakad.
A szivattyú, amivel pumpálsz, rozsdás,
nehéz mozdítani, abszurd mókuskerék,
egy beteg mókus forgatja a napsütéses,
kérlelhetetlen órák során át. Néha mégis
a kerék saját súlyától fordul, a rozsdás
szivattyú izzadó arcodra tiszta
vizet pumpál, és olyan hideget, hogy tenyeredből
mohón szürcsölöd az élet napnapiságát.

A sokszavú poszáta

Nézz jobbra, és a nap éppen lemegy.
Nézz balra, és a hold kel.
A veréb árnya hosszabb, mint a gyep.
Denevérek visongnak: „Itt az éjjel!”,
madarak csipognak: „Vége a napnak!”
A fűz legmagasabb ágán, uralva
éjt és napot, visongva és csipogva,
az életet majmolja a poszáta.

Egész álló nap övé volt az udvar.
Mikor a föld ébredt, s verébcsapat
szállt le a csapzott gyepre, a poszáta

* A szövegek forrása: Randal Jarrell: *The Complete Poems.* (Farrar, Straus & Giroux, New York, 1969) oldalszámaival: *Well Water* (300.), *The Mockingbird* (281.), *The Sphinx's Riddle to Oedipus* (270.), *The One Who Was Different* (316–318.), *Times Worsen* (472.)

rikácsolva elűzte őket. Percről percre
keményen küzd, hogy a világ övé legyen,
lecsap cinkékre, szajkókra, rigókra,
délben elkergetett egy nagy, fekete macskát.

Most, holdvilágnál, ott ül és dalol.
Előbb rigó-, majd szajkó- és cinkehangon.
Aztán, váratlanul, nyávogni kezd egy macska.
A poszáta minden hangon beszél.
Utánozza az elűzött világot,
s olyan jól, hogy a holdfényben, egy pillanatra –
melyik is a poszáta? És melyik a világ?

A Szfinx rejtélye Oidipusznak

Nem tudni jobb lett volna: ami van, véget ér,
de társak közt, habozva, átkarolja
egy nő-keblű, oroszlánmancsú lény.

Anyánk szorítani saját karunkba,
apánkat ölni meg saját kezünkkel,
– Dagadtlábú, nem ez volt a magány?

A látó végzete a látás: saját szemét
vájja ki a megértés ön-kezével.
Felelj, mi az: Nő-keblű, oroszlán-mancsú lény?

Állsz déli fényben a piactér közepén,
szemközt az életed: aki lát, már beszélt is.
látni, Kivájt szemű, az maga a magány.

Aki más volt, mint más

Kétszer utaztad körbe a világot,
egyszer az életed.
A feleségemnek azt mondtad egyszer:
„Oh, nem, már végeztem a hosszú utjaimmal,
most a rövid útjaim következnek.”

Ez most egy hosszú út vagy rövid út,
vagy nem is út?

Másnak lenni, mint más, mindig szerettél,
fura jószág: te, aki végigfőztél
egy szakácskönyvet, aki úgy festettél,
mintha padláson talált göncöket
aggattak volna rád a szomszéd gyerekek,
de Finnországból
tetőtől talpig szőrmében jöttél meg,
most valóban szabályosan szabálytalan vagy,
Ólommal bélelt, páfrányból, virágból,
árvalányhajból, szekfűből, fehér
krizantémból szőtt nagy köpönyegedben,
ahogy itt fekszel, s nem-indulni készülsz
az utolsó utáni útra.

Ó, kedves I...!
Hogy maradhatsz békés könnyeim láttán?

Hallom megrendülve – míg fekszel rendületlen – ,
mi vár a lényre, mely feljön a fényre,
majd lekaszálják, mint a rét füvét.
„Nem aludni fogunk: egy pillanat,
csak egy szemvillanás, és
elváltozunk:amikor a romlandó
romolhatatlanságba öltözik, a halandó
a halhatatlanságot ölti magára,
a halált elnyeli a győzelem.
Ó halál, hol a te fullánkod? ó sír, hol a te győzedelmed?”

Ilyen szavakat mondanak fölötted.
Kívánhatnék-e többet?
Hogyha nem nyitott szemmel
állnék, azt hinném, csak álmodtam őket.
Túl jónak tűnnek e néhai nőhöz,
e takaros halotthoz, ki egykor úgy mosolygott,
mint egy mormota, amely megtanult mosolyogni,
ha a gazdája rászólt: „Mosolyogj”
Hol van a mosolyod most,
mikor vonásaidat szétszedi a világ?
Talán a mosoly is csak

olyan mint az élet? Ahogy a dolgok
mutatkoznak egy darabig?
Az anyag átmeneti elrendezése?

Mit is gondoltak Wordsworthről az első olvasói?
„Ez olyan egyszerű, hogy nem is értem!”

Most úgy érzem, mintha az univerzumot
valami emberinél nagyobb alkotta volna
valami emberinél kevesebbnek.

De én, mint mindig, most is
olyan lénynek érzem magam, amellyel valami
nincs rendjén, valami emberinek.
Ez a dolog bárkivel megtörténhet.
Hacsak...
Hacsak nem....

Épp most, még mielőtt
elhúzzák a függönyt (egy pillanat, és mögötte
meglátjuk ülni a szűkebb családot),
meglátok – közönség a színpadon –
sötétleni egy fehér, Best-féle kalap árnyán
egy szempárt. Fiatal, nem tudja, mi különbség
látvány és botrány közt, kíváncsian kutatja,
a titkot, a felnőttekét, amelytől,
ha megismeri, felnőtt lesz az ember.
Néz, rokonszenv és együtérzés nélkül
érdeklődéssel.
Nélkülem.

Mintha egy pillanat, egy
szempillantás alatt
úgy megvénülnék, hogy eldönthetem,
mit nem akarok látni soha...
Ha valaki már döntött
a halál felől, megvan nélküle.
Akkor olyan erősen
lehunyhatja a szemét, hogy ha jönnek,
ha jönnek, hogy fölrázzák: „Ébredj! Ébredj
Ideje meghalnod!”
Nem hall egy árva szót sem.

Ó, kedves I! –
bárcsak megértettem volna veled!
Ha rávehettelek volna, hogy eldöntsd,
időben, még időben! Úgy most nem állna itt
valaki, aki azt állítja, hogy
romolhatatlanságba öltöztél, hanem
itt feküdnél – látlak magam előtt –
kristályba foglalva, mindörökre halandó,
s az évek átgördülnének fölötted.
Képzeletben
hallom, amint a huszonegyedik
vagy huszonkettedik században így szól
egy tanár az osztályhoz: „Gyerekek,
emlékezzetek rá: ti még láttátok
a legöregebb embert, aki sohase halt meg!”l

Azazhogy nőt.

Az idők romlása

Ha tizenhat árny verdes a kötélen,
kékítőtől puhán – a Nagymosás –,
zizegve: „Mrs. Bean, ez nagyon kedves magától!”
suttogok, suttognék: „Álom, csak álom!"
tompán látok, mintha szemüvegtokon át.
Mikor vasárnap végeztem a vicclapokkal,
még nem végeztem. Hogy próbára tegyenek,
álló nap érkeznek (nem is kopognak)
bíráim: igazságos, otromba, nyájas árnyak.
A nagymama virágoskertje,
ük-ük-ükapám mű-lábikrája
(lágy mosollyal köszönti, mikor a kakas szólal,
Lilith, az első titkos feleség).
mindez csak E. T. A. Hoffman egyik meséje:
ha a Művészet eltűnt, az Élet a maradék.
Nem végez félmunkát a Jövendő Világa,
az élet, mint „A meggybor, amit anyánk csinált,
olyan sűrű, megáll benne a kés.”

RAKOVSZKY ZSUZSA fordításai